

ศึกษานการและลักษณะของสภาพแวดล้อมชุมชนนกรุง เทพมหานคร

นายกุดัน อินทร์พรหม

วิทยานพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการวางแผนภาคและ เมืองมหานบัณฑิต

ภาควิชาการวางแผนภาคและ เมือง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2533

ISBN 974-577-998-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

016941 I1034194A

DEVELOPMENT AND CHARACTERISTIC OF URBAN COMMUNITIES
ENVIRONMENT, BANGKOK METROPOLIS

Mr.Kudan Inprom

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirments for
the Degree of Master of Urban and Regional Planning

Department of Urban and Regional Planning

Graduate School

Chulalongkorn University

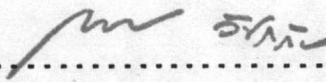
1990

ISBN 974-577-998-9

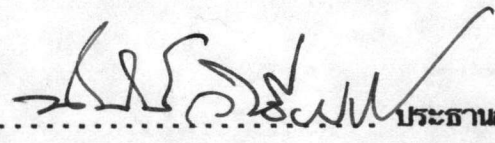
หัวข้อวิทยานิพนธ์ พัฒนาการและลักษณะของสภาพแวดล้อมชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร
โดย นายกฤษณ์ อินทร์พรหม
ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ขวัญสุวรรณ อติโพธิ

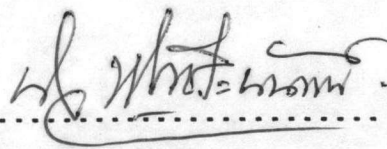
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

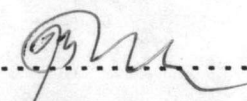

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. ถาวร วัชรารักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นันทน์ วิเชียรน้อย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ขวัญสุวรรณ อติโพธิ)

..... กรรมการ
(คุณ นิง ทิณธีระนันท์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คุณหญิง ทายตะคุ)

กุดั่น อินทร์พรหม : การศึกษาลักษณะและพัฒนาการสภาพแวดล้อมชุมชนกรุงเทพมหานคร (DEVELOPMENT AND CHARACTERISTIC OF URBAN COMMUNITIES ENVIRONMENT BANGKOK METROPOLIS)

อ.ที่ปรึกษา : อ.ชวัญสรวง อติโรทธิ, 406 หน้า. ISBN 974-577-9989

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาลักษณะของสภาพแวดล้อมชุมชนกรุงเทพมหานครในพื้นที่ฐานของแนวความคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงลักษณะโครงสร้างของเมืองกรุงเทพมหานคร จากชุมชนเกษตรกรรมดั้งเดิม ซึ่งพึ่งพาโครงข่ายของแม่น้ำและลำคลอง มาเป็นระบบโครงข่ายถนนตามแผนพัฒนาเมือง

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนกรุงเทพมหานคร ซึ่งเลือกมาตามลำดับการพัฒนาของเมือง มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการของสภาพแวดล้อมชุมชน ในลักษณะประชากร ลักษณะสภาพแวดล้อมธรรมชาติ และการเข้าถึงกิจกรรมบริการ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่าชุมชนที่มีลำดับระยะพัฒนาการต่างกัน แต่มีมาตรฐานด้านสภาพแวดล้อมคล้ายคลึงกันในลักษณะมาตรฐานชุมชนต่ำ

จากวิธีการศึกษาดังกล่าวน่าจะเป็นแนวทางในการศึกษา เพื่อวางแผนพัฒนาชุมชนเมืองต่อไป

ภาควิชา การวางแผนภาคและเมือง
สาขาวิชา การวางผังเมือง
ปีการศึกษา 2532

ลายมือชื่อนิติต

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

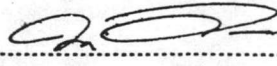

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

KUDAN INPROM : DEVELOPMENT AND CHARACTERISTIC OF URBAN COMMUNITIES
ENVIRONMENT BANGKOK METROPOLIS. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF.KWAUNSAUNG ATIPO,
406 PP.

The objective of the thesis is to study the characteristic of urban communities environment in Bangkok Metropolis. The main concept base on the change of urban structure between Bangkok Metropolis and original agriculturlel Ratana Kosin community, that changed from drainage system to network, under the urban development planning.

This research point that Bangkok Metropolis community, that choosed to study from urban development order, change in charecteristic population, Natural environment and the access of service activities, Moreover, this research point that the communities that different in order to development have the same communities environmental, but lower than standard level.

ภาควิชา Urban and Regional Planning.....
สาขาวิชา Urban Planning.....
ปีการศึกษา 1990.....

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความร่วมมือ ตลอดจนความอนุเคราะห์จากบุคคล และหน่วยราชการต่างๆ จึงขอขอบคุณและขอกล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ชวิญสรวง อติโรทธิ ซึ่งได้ให้ความกรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ตลอดจนได้ช่วยตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และแนะนำชี้แนวทางจนทำให้วิทยานิพนธ์ ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบคุณ อาจารย์ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คุณหญิง ทายตะคุ ที่อนุเคราะห์คำร่าอ้างอิง เกี่ยวกับแนวทางการศึกษา

ขอขอบคุณอาจารย์ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิจิรจน์ เอี่ยมเจริญ ที่อนุเคราะห์คำร่า และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ขอขอบคุณ คุณศักดิ์พินิต ผดุงกิจ กองจัดสรรน้ำ กรมชลประทาน ที่อนุเคราะห์งานคอมพิวเตอร์ ขอขอบคุณคณะนักศึกษาคณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครูพระนคร ได้แก่ คุณอนุชาติ สิงหาเกษม คุณสมจินตนา จันทร์ทอง คุณจิราพร ณ พัทลุง คุณลัดดาวัลย์ สกโชติสง คุณกุลภัทร วิทยาสัมบูรณ์ และคุณผกากรอง ทองโพธิ์ ที่ให้ความช่วยเหลือในการรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม และท้ายที่สุดขอขอบคุณคุณธัญลักษณ์ อินทร์พรหม ที่คอยช่วยทำกำลังใจมาโดยตลอด

กุดั่น อินทร์พรหม

30 เมษายน 2533

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญตาราง.....	ฆ
สารบัญแผนภูมิ.....	ง
สารบัญแผนที่.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาของการศึกษา.....	1
1.2 จุดมุ่งหมายของการศึกษา.....	3
1.3 สมมุติฐานในการศึกษา.....	3
1.4 ขอบเขตในการศึกษา.....	4
1.5 วิธีการศึกษา.....	6
2 ความเป็นมาของ เมืองกรุงเทพมหานคร.....	13
2.1 สภาพภูมิประเทศ.....	13
2.2 สภาพธรณีวิทยา.....	13
2.3 สภาพธรณีสัณฐาน.....	14
2.4 สภาพภูมิอากาศ.....	16
2.5 สภาพอุทกวิทยา.....	17
2.6 ลักษณะทางประวัติศาสตร์.....	19
3 ความเป็นมาของสภาพพื้นที่และชุมชนกรุงเทพมหานคร.....	29
3.1 การขยายตัวของ เมืองคันรัตนโกสินทร์(พ.ศ. 2325-2398).....	29
3.2 การขยายตัวของ เมืองหลังสนธิสัญญาเบาริ่ง(2398-2489).....	32
3.3 การขยายตัวของ เมืองคันรัชกาลปัจจุบัน(พ.ศ. 2489-2523).....	40
3.4 การขยายตัวของ เมืองปัจจุบัน(พ.ศ. 2523-2533).....	45

บทที่ (ต่อ)

4	ลักษณะสภาพแวดล้อมชุมชน.....	51
4.1	ชุมชนวัดระฆัง.....	52
4.2	ชุมชนศรีภักดิ์พระยาสุริ.....	77
4.3	ชุมชนเขาวราช.....	103
4.4	ชุมชนมหานาค.....	128
4.5	ชุมชนบ้านครัว.....	149
4.6	ชุมชนสี่พระยา.....	175
4.7	ชุมชนสุขุมวิท.....	197
4.8	ชุมชนสะพานควาย.....	219
4.9	ชุมชนคลองกะจะ.....	243
4.10	ชุมชนบางลำไย.....	263
4.11	ชุมชนวัดท่าเกี๋ย.....	285
4.12	ชุมชนคลองบางกอกน้อย.....	308
4.13	ชุมชนคลองสี.....	328
5	ทัศนภาพของสภาพแวดล้อมชุมชนเมือง.....	342
5.1	ประชากร.....	342
5.2	ลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพ.....	343
5.3	ลักษณะสภาพแวดล้อมด้านกิจกรรม.....	366
6	สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ.....	376
	ภาคผนวก.....	385
	บรรณานุกรม.....	407
	ประวัติผู้ศึกษา.....	409

สารบัญแนบที่

หน้า

แผนที่	
1.1 ที่ตั้งชุมชนที่ศึกษา.....	12
2.1 ลักษณะธรณีเสถียรภาพ.....	15
2.2 ระบบแม่น้ำและลำคลอง.....	18
2.3 กรุงเทพมหานครต้นกรุงรัตนโกสินทร์.....	22
2.4 กรุงเทพมหานครหลังสนธิสัญญาเบาริง.....	24
2.5 การเข้าประโยชน์ที่ดินกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2529.....	27
4.1 การเข้าประโยชน์ที่ดินชุมชนวัดระฆัง.....	54
4.2 รูปแบบอาคารชุมชนวัดระฆัง.....	57
4.3 จำนวนชั้นอาคารชุมชนวัดระฆัง.....	59
4.4 ระบบการสัญจรชุมชนวัดระฆัง.....	64
4.5 ประเภทที่ดินชุมชนวัดระฆัง.....	67
4.6 ราคาที่ดินชุมชนวัดระฆัง.....	70
4.7 การเข้าถึงบริการชุมชนวัดระฆัง.....	73
4.8 การเข้าประโยชน์ที่ดินชุมชนสี่กั๊กพระยาศรี.....	79
4.9 รูปแบบอาคารชุมชนสี่กั๊กพระยาศรี.....	83
4.10 จำนวนชั้นอาคารชุมชนสี่กั๊กพระยาศรี.....	86
4.11 ระบบการสัญจรชุมชนสี่กั๊กพระยาศรี.....	89
4.12 ประเภทที่ดินชุมชนสี่กั๊กพระยาศรี.....	92
4.13 ราคาที่ดินชุมชนสี่กั๊กพระยาศรี.....	96
4.14 การเข้าถึงบริเวณชุมชนสี่กั๊กพระยาศรี.....	100
4.15 การเข้าประโยชน์ที่ดินชุมชนเขาวราช.....	106
4.16 รูปแบบอาคารชุมชนเขาวราช.....	108
4.17 จำนวนชั้นอาคารชุมชนเขาวราช.....	111
4.18 ระบบการสัญจรชุมชนเขาวราช.....	115
4.19 ประเภทที่ดินชุมชนเขาวราช.....	117
4.20 ราคาที่ดินชุมชนเขาวราช.....	121

แผนที่ (ต่อ)

4.21 การเข้าถึงบริเวณชุมชนเขาวราช	124
4.22 การเข้าถึงบริเวณชุมชนมณฑานาค	130
4.23 รูปแบบอาคารชุมชน	132
4.24 จำนวนชั้นอาคาร	135
4.25 ระบบการสัญจร	138
4.26 ประเภทที่ดิน	140
4.27 ราคาที่ดิน	143
4.28 การเข้าถึงบริเวณ	147
4.29 การเข้าถึงบริเวณชุมชนบ้านครัว	151
4.30 รูปแบบอาคาร	153
4.31 จำนวนชั้นอาคาร	157
4.32 ระบบสัญจรชุมชน	162
4.33 ประเภทที่ดิน	164
4.34 ราคาที่ดิน	168
4.35 การเข้าถึงบริเวณชุมชน	172
4.36 การเข้าถึงบริเวณชุมชนสี่พระยา	177
4.37 รูปแบบอาคาร	179
4.38 จำนวนชั้นอาคาร	183
4.39 ระบบการสัญจร	187
4.40 ประเภทที่ดิน	189
4.41 ราคาที่ดิน	192
4.42 การเข้าถึงบริเวณชุมชน	195
4.43 การเข้าถึงบริเวณชุมชนสุขุมวิท	198
4.44 ประเภทอาคารชุมชน	201
4.45 จำนวนชั้นอาคาร	204
4.46 ระบบการสัญจร	207
4.47 ประเภทที่ดิน	209
4.48 ราคาที่ดิน	212
4.49 การเข้าถึงบริเวณชุมชน	215

แผนที่ (ต่อ)

4.50 การเข้าประโยชน์ที่ดินชุมชนสะพานควาย.....	220
4.51 ประเภทอาคาร.....	223
4.52 จำนวนชั้นอาคาร.....	227
4.53 ประเภทที่ดิน.....	232
4.54 ราคาที่ดิน.....	236
4.55 การเข้าถึงบริเวณ.....	239
4.56 การเข้าประโยชน์ที่ดินคลองกะจะ.....	244
4.57 ประเภทอาคาร.....	247
4.58 จำนวนชั้นอาคาร.....	249
4.59 ระบบการสัญจร.....	252
4.60 ประเภทที่ดิน.....	255
4.61 ราคาที่ดิน.....	257
4.62 การเข้าถึงบริเวณชุมชน.....	260
4.63 การเข้าประโยชน์ที่ดินชุมชนบางลำไย.....	265
4.64 ประเภทอาคารชุมชน.....	267
4.65 จำนวนชั้นอาคาร.....	271
4.66 ระบบทางสัญจร.....	274
4.67 ประเภทที่ดิน.....	276
4.68 ราคาที่ดิน.....	279
4.69 การเข้าถึงบริเวณ.....	281
4.70 การเข้าประโยชน์ที่ดินวัดโก่เกี้ย.....	287
4.71 รูปแบบอาคาร.....	290
4.72 จำนวนชั้นอาคาร.....	292
4.73 ระบบทางสัญจร.....	295
4.74 ประเภทที่ดิน.....	298
4.75 ราคาที่ดิน.....	300
4.76 การเข้าถึงบริเวณชุมชน.....	304
4.77 การเข้าประโยชน์ที่ดินคลองบางน้อย.....	310
4.78 ประเภทอาคาร.....	312

แผนที่ (ต่อ)

4.79 จำนวนชั้นอาคาร.....	313
4.80 ระบบเส้นทาง.....	315
4.81 ประเภทที่ดิน.....	318
4.82 ราคาที่ดิน.....	320
4.83 การเข้าถึงบริเวณ.....	322
4.84 การรับประกันชนที่ดินชุมชนคลองสี่.....	327
4.85 รูปแบบอาคารชุมชน.....	330
4.86 จำนวนชั้นอาคาร.....	332

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
5.1 ความต้องการและมาตรฐานระบบประปา.....	363
5.2 ความต้องการและมาตรฐานของท่อระบายน้ำชุมชน.....	365